

tucji, z którymi Jubilat współpracował od dziesięcioleci. Powiadomił również o przyznaniu Profesorowi Januszowi Pajewskiemu przez Jego Świątobliwość papieża Jana Pawła II Orderu Świętego Sylwestra, w uznaniu zasług naukowych i postawy moralnej.

Następnie głos zabrał Jubilat. Zebrani raz jeszcze mogli cieszyć się bogactwem Jego języka, gdy dzielił się refleksjami o powinnościach i zadaniach historyka, o przebytej drodze naukowej, o zamierzeniach zrealizowanych, zaniechanych, a także tych, które zrealizować jeszcze zamierza. Zwłaszcza te ostatnie — praca nad syntezą dziejów II Rzeczypospolitej, zamysł całościowego ujęcia tego, co Profesor określił jako „sens dziejów Polski” — wzmóc musiały temperaturę składanych następnie Jubilatowi życzeń długich lat zdrowia i nie słabnącej aktywności. Życzenia te i liczne rozmowy prowadzone przy tradycyjnej lampce wina stanowiły ostatnią część miłej a niepowszedniej uroczystości.

Odnotować należy, że jubileusz Profesora Pajewskiego spotkał się z szerokim odzewem na antenie radia i telewizji oraz w prasie.

Tomasz Schramm

JUBILEUSZ PROFESORA WAĆŁAWA WILCZYŃSKIEGO

We wrześniu 1992 r. Waćław Wilczyński, doktor habilitowany nauk ekonomicznych, profesor zwyczajny i wieloletni pracownik Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, niestrudzony społecznik i działacz gospodarczy, obchodził jubileusz 45-lecia pracy naukowej.

Dorobek twórczy Profesora jest znany i poważany w środowiskach naukowych zarówno kraju, jak i zagranicą. Cieszy się on również popularnością i uznaniem wśród praktyków gospodarczych oraz w szerokich kręgach opinii publicznej. Szczególnie miejsce w tym dorobku zajmuje twarda, uporczywa walka Profesora o jak najszerze upowszechnienie idei gospodarki rynkowej w Polsce, o właściwe tej gospodarce aplikacje i wyniki w życiu gospodarczym.

Dotychczasowe dokonania W. Wilczyńskiego w dziedzinie teorii i polityki gospodarczej, ich fundamentalne i bezpośrednie odniesienie do obecnej, trudnej drogi powrotu gospodarki narodowej do gospodarki rynkowej, skłoniły grupę uczniów, współpracowników i przyjaciół Profesora do zorganizowania Jego jubileuszu. W szczególności zaś do przygotowania i wydania książki *Od i do gospodarki rynkowej. Problemy teorii i polityki gospodarczej*¹, w której obok informacji o życiu i twórczości W. Wilczyńskiego zaprezentowano poglądy Profesora i innych autorów z polskiego i krajowego środowiska ekonomistów na temat kwestii wiele dziś znaczących dla polskiej gospodarki, przede wszystkim odnoszących się do tego, co ustrój gospodarczy Polski nadal jeszcze różni i oddziela „od” współczesnej gospodarki rynkowej oraz co i za pomocą jakich środków należy czynić, aby „do” gospodarki takiej dojść skutecznie i szybko.

Odysyłając zatem bliżej zainteresowanych do wymienionej publikacji i do innych, licznych pozycji naukowych i publicystycznych Jubilata, przybliżmy przynajmniej — i na tych łamach — choćby niektóre daty z Jego życia i pracy.

¹ Por. Wydanie specjalne z okazji Jubileuszu Profesora Waćława Wilczyńskiego. Red. naukowa W. Jarmołowicz, J. Orczyk. Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne — Oddział w Poznaniu. Poznań 1992, 160 ss.

W. Wilczyński urodził się 31 lipca 1923 r. w Warszawie. Jego ojciec był pracownikiem Banku Polskiego, a w ostatnich latach pracy zawodowej — dyrektorem oddziału w Częstochowie. Wskutek przeniesień służbowych ojca, W. Wilczyński uczęszczał do szkół w Poznaniu, Gdańsku, Gnieźnie i Częstochowie. W tym ostatnim mieście przebywał przez cały okres okupacji hitlerowskiej, pracując zarobkowo w instytucjach bankowych. Tutaj również wstąpił w listopadzie 1940 r. do konspiracyjnego harcerstwa. Jako żołnierz Szarych Szeregów brał udział w akcjach mających na celu zdobycie broni, sprzętu radiowego oraz w różnych formach dywersji. W dniu 1 stycznia 1945 r. mianowany został podporucznikiem Armii Krajowej. Od końca 1944 r. W. Wilczyński podjął również studia w tajnej Szkole Głównej Handlowej kierowanej przez prof. E. Lipińskiego. Po ukończeniu I roku przeniósł się do Poznania, gdzie kontynuował studia w Akademii Handlowej. W 1948 r. na podstawie napisanej pod kierunkiem prof. Jana Zdzitowieckiego pracy na temat problemów gospodarki planowej w polskim piśmiennictwie ekonomicznym uzyskał stopień magistra ekonomii. Praca ta, opublikowana w rocznikach Akademii Handlowej, zainicjowała bogatą, składającą się do chwili obecnej z ponad 400 pozycji naukowych i publicystycznych, twórczość Profesora W. Wilczyńskiego.

Po uzyskaniu stopnia magistra, W. Wilczyński został bowiem asystentem Akademii Handlowej i dokonał tym samym wyboru na dalsze lata pracowitego i twórczego życia naukowego. W okresie 1954-1957, pod indywidualną opieką prof. E. Taylora, W. Wilczyński napisał rozprawę doktorską *Podstawowe kierunki współczesnej teorii konkurencji*, obronioną w 1959 r., rok później opublikowaną przez PWN. W. Wilczyński habilitował się w 1963 r. na SGPiS w Warszawie na podstawie pracy *Rynek sprzedawcy i rynek nabywcy a optymalne wykorzystanie zasobów*. Praca ta stała się inspiracją publikacji *Rachunek ekonomiczny a mechanizm rynkowy* wydanej w 1965 r. i wyróżnionej w 1967 r. nagrodą im. O. Langego. Dalsza, wyteżona i owocna, choć zarazem krytyczna wobec rzeczywistości gospodarczej, praca naukowa W. Wilczyńskiego przyniosła mu w 1970 r. tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1976 r. profesora zwyczajnego. W Jego pracach z tego okresu, mieszczących się w nurcie tzw. socjalizmu rynkowego, ukazywana jest przede wszystkim niemożność uzyskania efektywności przez gospodarke, w której nie działa mechanizm rynkowy i przymus ekonomiczny. Profesor z coraz większą determinacją przeciwstawiał się stosowanym w latach siedemdziesiątych rozwiązaniom w systemie zarządzania gospodarką narodową oraz w funkcjonowaniu przedsiębiorstw, opowiadając się za potrzebą radykalnej, społeczno-ustrojowej reformy gospodarczej. Czynn timerz, zarówno w pracy naukowej, jak i publicystycznej, a także w działalności społecznej i gospodarczej, włączył się w nurt reformatorskich poczynań podejmowanych w Polsce lat osiemdziesiątych. Na Kongresie Ekonomistów w listopadzie 1987 r. w Krakowie W. Wilczyński wygłosił referat, w którym podjął — pierwszą w polskim piśmiennictwie — próbę całościowej analizy istoty i funkcjonowania stalinowskiego systemu ekonomicznego. W czerwcu 1991 r. opublikował pracę *Od gospodarki scentralizowanej do gospodarki rynkowej. Dylematy, przeszkody, rozwiązania*, w której analizował i oceniał trudne problemy przekształceń ustrojowych i gospodarczych dokonujących się w Polsce. Pod kierunkiem Profesora i przy Jego współudziale powstała w końcu 1991 r. obszerna publikacja przygotowana na zlecenie Komitetu Badań Naukowych przez grupę poznańskich ekonomistów *Drogi wyjścia z polskiego kryzysu gospodarczego*.

Działalność Profesora jako nauczyciela akademickiego oraz organizatora i inspirowatora życia naukowego nierozłącznie związana jest z Akademią Ekonomiczną w Poznaniu. Tu prowadził pełne swady i docieklivości naukowej wykłady, opraco-

wywał programy i materiały dydaktyczne, kształcił studentów i młodych pracowników nauki. W latach 1969-1991 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Teorii Ekonomicznych (dawniej Instytutu Ekonomii Politycznej). O osiągnięciach Profesora w kształceniu i promowaniu kadr naukowych świadczy m.in. 20 obronionych — a przygotowanych pod jego kierunkiem — doktoratów, blisko 100 prac magisterskich, opracowanie ponad 200 recenzji rozpraw doktorskich i habilitacyjnych oraz opiniowanie wielu wniosków o nadanie tytułów naukowych.

Obok pracy w Akademii, W. Wilczyński działa równocześnie w wielu instytucjach i organizacjach naukowych, uczestniczy w pracach różnych doradczych organów rządowych, wygłasza referaty na zjazdach i konferencjach krajowych i międzynarodowych, prowadzi wykłady w zagranicznych ośrodkach naukowych, zajmuje się działalnością odczytową i popularyzacyjną. W tym miejscu podkreślimy, że społeczno-organizatorska pasja i praca Profesora wiąże się zwłaszcza z działalnością w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym (gdzie pełnił m.in. przez wiele lat funkcję prezesa Oddziału Poznańskiego), w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk (gdzie od 1973 r. przewodniczył Komisji Nauk Ekonomicznych) a także — w Instytucie Zachodnim, gdzie aktualnie jest członkiem Rady Naukowej i Kuratorium.

Jubileusz 45-lecia pracy twórczej Profesora Wacława Wilczyńskiego to zatem godny i ważki moment nie tylko w życiu Profesora, ale również swoista — i składająca do wielu refleksji nad rolą ekonomisty — chwila w zbiorowym, społeczno-zawodowym życiu wielkopolskiego i krajowego środowiska ekonomistów.

Wacław Jarmołowicz

PROFESOROWI EDWARDOWI SERWAŃSKIEMU W 80. ROCZNICĘ URODZIN

Prof. dr hab. Edward Serwański obchodzący w październiku 1992 r. 80. rocznicę urodzin, pracownik naukowy Instytutu Zachodniego od 1947 r. do chwili obecnej, należy do członków założycieli i organizatorów Instytutu.

Urodził się 13 października 1912 r. w Hamburgu, gdzie mieszkali jego rodzice. Po powrocie w 1920 r. z rodzicami i rodzeństwem do Polski Jego macierzystym miastem stał się Ostrów Wielkopolski. Tu ukończył gimnazjum, a następnie podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Od lat chłopcę był najpierw w „Sokole”, a potem w harcerstwie. W okresie studiów należał do Akademickiego Koła Harcerskiego im. Hellodora Świąćckiego. W 1937 r. otrzymał stopień podharcmistra.

We wrześniu 1939 r. E. Serwański brał udział w obronie Warszawy jako dowódca plutonu w oddziałach gen. Bałachowicza, uczestnicząc w walkach na Czerniakowie i Bielanych. Od początku okupacji włączył się bardzo aktywnie w polskie życie konspiracyjne i uczestniczył w nim przez wszystkie lata wojny. Już w październiku 1939 r. był w Wielkopolsce współorganizatorem konspiracyjnej organizacji harcerskiej „Szare Szeregi” oraz Tajnego Akademickiego Koła Harcerskiego. W tym samym czasie wstąpił też do powstałej w Poznaniu organizacji konspiracyjnej „Ojczyzna” tworząc jej ogniwa terenowe w Południowej Wielkopolsce. Był również współorganizatorem Związku Walki Zbrojnej na tym obszarze. W latach 1940-1941 w ramach działalności Głównej Delegatury Rządu Polskiego na Ziemię Zachodnią z siedzibą w Poznaniu organizował w imieniu jej Przedstawiciela Stefa-